

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

26 lutego 2015 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości — Azyl — Dyrektywa 2004/83/WE — Artykuł 9 ust. 2 lit. b), c) i e) — Minimalne normy dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców — Warunki uznania za uchodźcę — Akty prześladowania — Sankcje karne wobec żołnierza Stanów Zjednoczonych, który odmówił służby w Iraku

W sprawie C-472/13,

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bayerisches Verwaltungsgericht München (Niemcy) postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 2 września 2013 r., w postępowaniu:

Andre Lawrence Shepherd

przeciwko

Bundesrepublik Deutschland,

TRYBUNAŁ (druga izba)

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, K. Lenaerts, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki sędziego drugiej izby, J.C. Bonichot (sprawozdawca), A. Arabadjiev i J.L. da Cruz Vilaça, sędziowie,

rzecznik generalny E. Sharpston,

sekretarz I. Illéssy, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 25 czerwca 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu A.L. Shepherda przez R. Marxa, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego, A. Wiedmann oraz K. Petersen, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu greckiego przez M. Michelogiannaki, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz B. Koopman, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez M. Holta, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez S. Fatimę, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Condou-Durande oraz W. Bogensbergera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 listopada 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 9 ust. 2 lit. b), c) i e) dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. L 304, s. 12 – wyd. spec. w jęz. polskim rozdz. 19, t. 7, s. 96, zwanej dalej „dyrektywą”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy obywatelem Stanów Zjednoczonych A.L. Shepherdem a Bundesrepublik Deutschland, dotyczącego decyzji Bundesrepublik Deutschland o odmowie przyznania temu obywatelowi statusu uchodźcy.

Ramy prawne

Konwencja dotycząca statusu uchodźców

- 3 Na podstawie art. 1 sekcja A ust. 2 akapit pierwszy Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, podpisanej w Genewie w dniu 28 lipca 1951 r. [*Recueil des traités des Nations unies*, t. 189, s. 150, nr 2545 (1954)], która weszła w życie w dniu 22 kwietnia 1954 r. (zwanej dalej „konwencją genewską”), uzupełnionej Protokołem dotyczącym statusu uchodźców podpisanym w Nowym Jorku w dniu 31 stycznia 1967 r., który wszedł w życie w dniu 4 października 1967 r., termin „uchodźca” stosuje się do każdej osoby, która „na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa albo która nie ma żadnego obywatelstwa i znajdując się na skutek podobnych zdarzeń poza państwem swojego dawnego stałego zamieszkania, nie może lub nie chce z powodu tych obaw powrócić do tego państwa”.

Dyrektywa 2004/83

- 4 Dyrektywa 2004/83 zawiera następujące motywy:

„(1) Wspólna polityka azylowa, w tym Wspólny Europejski Systemem Azylowy, jest integralną częścią dążenia Unii Europejskiej do ustanowienia i systematycznego powiększania przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, otwartej dla wszystkich tych, których okoliczności zmuszają do poszukiwania na drodze prawnej ochrony w [Unii].

[...]

(3) Konwencja genewska [...] zawiera [...] fundamenty międzynarodowego reżimu prawnego dla ochrony uchodźców.

[...]

- (6) Głównym celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie z jednej strony, aby państwa członkowskie stosowały wspólne kryteria dla identyfikacji osób rzeczywiście potrzebujących międzynarodowej ochrony, a z drugiej strony, aby we wszystkich państwach członkowskich był dostępny minimalny poziom świadczeń dla takich osób.

[...]

- (16) Minimalne normy dla definicji i określenia istoty statusu uchodźcy powinny zostać ustanowione jako wytyczne dla właściwych krajowych organów państw członkowskich przy stosowaniu konwencji genewskiej.

- (17) Konieczne jest wprowadzenie wspólnych kryteriów dla uznawania wnoszących o azyl jako uchodźców w rozumieniu artykułu 1 konwencji genewskiej”.

- 5 Zgodnie z art. 1 dyrektywy jej celem jest określenie minimalnych norm dla zakwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony, oraz określenie zakresu przyznanej ochrony.
- 6 Zgodnie z art. 2 lit. c) tej dyrektywy dla jej celów termin „uchodźca” oznacza „obywatela państwa trzeciego, który [na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem] z powodów rasowych, religijnych, narodowościowych, przekonań politycznych lub członkostwa w określonej grupie społecznej znajduje się poza krajem, którego jest obywatelem, i jest niezdolny do wykorzystania bądź, ze względu na taką obawę, nie chce wykorzystać ochrony takiego państwa [...]”.
- 7 Artykuł 4 rzeczonyj dyrektywy określa warunki oceny mających znaczenie faktów i okoliczności, których przedstawienie, w celu uzasadnienia wniosku o przyznanie międzynarodowej ochrony, należy do wnioskodawcy. Artykuł 4 ust. 3 stanowi:

„Ocena wniosku o udzielenie międzynarodowej ochrony powinna być przeprowadzana indywidualnie i obejmuje wzięcie pod uwagę:

- a) wszystkich odpowiednich faktów odnoszących się do państwa pochodzenia w czasie podejmowania decyzji w sprawie wniosku, w tym również ustaw i rozporządzeń państwa pochodzenia oraz sposobów, w jaki są one wykonywane;
- b) odpowiednich oświadczeń i dokumentacji przedstawionych przez wnioskodawcę, zawierających informacje, czy wnioskodawca był lub może być prześladowany [...];
- c) indywidualnej sytuacji i uwarunkowań osobistych wnioskodawcy, obejmujących takie czynniki jak pochodzenie, płeć i wiek – w celu dokonania oceny, czy, na podstawie osobistych uwarunkowań wnioskodawcy, działania, których doświadczył lub na które mógł być narażony, mogły stanowić prześladowania lub poważną krzywdę;

[...]”.

8 Artykuł 9 tej samej dyrektywy, zatytułowany „Akty prześladowania”, w ust. 1 i 2 definiuje je następująco:

„1. Akty prześladowania w rozumieniu artykułu [1 sekcja A] konwencji genewskiej muszą:

- a) być wystarczająco poważne ze względu na swoją istotę lub powtarzalność, żeby stwarzały poważne naruszenie praw człowieka, w szczególności praw, których nie można naruszać, zgodnie z artykułem 15 ust. 2 [europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.]; lub
- b) być kumulacją różnych działań, w tym takich naruszeń praw człowieka, które są wystarczająco poważne ze względu na oddziaływanie na jednostkę w podobny sposób, jak zostało to określone w lit. a).

2. Akty prześladowania określone w ust. 1 mogą między innymi przybierać formę:

[...]

- b) środków prawnych, administracyjnych, policyjnych i/lub prawnych [sądowych], które same w sobie są dyskryminujące lub które są stosowane w sposób dyskryminujący;
- c) [ścigania] lub kar, które mają charakter nieproporcjonalny lub dyskryminujący;

[...]

- e) [ścigania] lub kar za odmowę odbywania służby wojskowej w przypadku konfliktu, [jeżeli odbycie służby wojskowej pociągałoby za sobą dokonywanie przestępstw lub czynów stanowiących podstawy wykluczenia określone] w art. 12 ust. 2;

[...]”.

9 Zgodnie z art. 9 ust. 3 dyrektywy musi istnieć związek pomiędzy powodami prześladowania określonymi w jej art. 10 i aktami prześladowania.

10 Artykuł 12 rzeczony dyrektywy, zatytułowany „Wyłączenie”, w ust. 2 i 3 stanowi:

„2. Obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec zostaje wyłączony z możliwości bycia uchodźcą, w przypadku gdy występują poważne powody, aby uważać, że:

- a) popełnił on zbrodnię przeciwko pokojowi, zbrodnię wojenną, zbrodnię przeciwko ludzkości, tak jak to określono w prawie międzynarodowym ustanowionym w odniesieniu do takich przestępstw;
- b) popełnił on poważne przestępstwo o charakterze innym niż polityczny poza państwem uchodźstwa przed jego przyjęciem jako uchodźcy; oznacza to czas wydawania zezwolenia na pobyt opartego na przyznaniu statusu uchodźcy; szczególnie okrutne działania, nawet jeśli były popełnione z rzekomo politycznych pobudek, mogą zostać zakwalifikowane jako poważne przestępstwa o charakterze innym niż polityczny;
- c) jest on winny działań sprzecznych z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych określonymi w preambule i artykułach 1 i 2 Karty Narodów Zjednoczonych.

3. Ustęp 2 ma zastosowanie do osób, które podlegały albo w inny sposób brały udział w popełnianiu przestępstw lub działań określonych w powyższym ustępie”.

- 11 Zgodnie z art. 13 tej samej dyrektywy 2004/83 państwo członkowskie przyznaje ubiegającemu się status uchodźcy, jeżeli spełnia on w szczególności warunki określone w jej art. 9 i 10.

Prawo niemieckie

- 12 Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 Asylverfahrensgesetz (ustawy o postępowaniu w sprawie udzielenia azylu) z dnia 27 lipca 1993 r. (BGBl. 1993 I, s. 1361), w brzmieniu opublikowanym w dniu 2 września 2008 r. (BGBl. 2008 I, s. 1798) (zwanej dalej „AsylVfG”), do którego odwołuje się sąd odsyłający:

„1. Cudzoziemiec jest uchodźcą w rozumieniu konwencji [genewskiej], jeżeli w państwie, którego obywatelstwo posiada lub w którym miał jako bezpaństwowiec swoje zwykłe miejsce pobytu, narażony jest na zagrożenia określone w § 60 ust. 1 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet [ustawy o prawie pobytu, zatrudnieniu i integracji cudzoziemców na terytorium federalnym] z dnia 30 lipca 2004 r. [BGBl. 2004 I, s. 1950, zwanej dalej »Aufenthaltsgesetz«].

2. Cudzoziemiec nie jest uchodźcą w rozumieniu ust. 1, gdy istnieją poważne względy, aby uznać, że:

- 1) popełnił on zbrodnię przeciwko pokojowi, zbrodnię wojenną, zbrodnię przeciwko ludzkości, tak jak to określono w prawie międzynarodowym ustanowionym w odniesieniu do takich przestępstw;
- 2) przed przyjęciem go jako uchodźcy popełnił poza terytorium federalnym poważne przestępstwo o charakterze innym niż polityczny, w szczególności czyn odznaczający się okrucieństwem, chociażby przestępstwo takie zostało popełnione rzekomo w celu politycznym; lub
- 3) dokonał czynu sprzecznego z celami i zasadami Narodów Zjednoczonych.

Zdanie pierwsze odnosi się również do cudzoziemców, którzy podzegli do takich czynów lub przestępstw lub w inny sposób uczestniczyli w ich popełnieniu”.

- 13 Zgodnie z § 60 ust. 1 Aufenthaltsgesetz w brzmieniu opublikowanym w dniu 25 lutego 2008 r. (BGBl. 2008 I, s. 162):

„1. Na mocy konwencji [genewskiej] cudzoziemiec nie może zostać wydalony do państwa, w którym istnieje zagrożenie dla jego życia lub wolności ze względu na jego rasę, religię, narodowość, przynależność do grupy społecznej lub poglądy polityczne [...]. Podmiotami dopuszczającymi się prześladowań mogą być

- a) państwo;
- b) partie lub organizacje kontrolujące państwo lub znaczącą część jego terytorium; lub
- c) podmioty niebędące państwami, jeśli można wykazać, że podmioty wskazane w lit. a) i b), w tym także organizacje międzynarodowe, nie są w stanie lub nie chcą zapewnić ochrony przeciwko prześladowaniom, niezależnie od tego, czy w kraju istnieje władza państwowa,

chyba że istnieje krajowa alternatywa ucieczki. Dla stwierdzenia, czy prześladowanie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, ma miejsce, zastosowanie mają uzupełniająco art. 4 ust. 4 oraz art. 7–10 dyrektywy [...] 2004/83[...]. Jeśli cudzoziemiec powołuje się na zakaz wydalania określony w tym ustępie, to Bundesamt für Migration und Flüchtlinge stwierdza w procedurze azylowej, czy spełnione są przesłanki określone w zdaniu pierwszym i czy cudzoziemcowi należy przyznać status uchodźcy. Decyzja Bundesamt für Migration und Flüchtlinge może zostać zaskarżona tylko zgodnie z przepisami [AsylVfG]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 14 A.L. Shepherd, obywatel Stanów Zjednoczonych, w grudniu 2003 r. zobowiązał się w swoim państwie do pełnienia czynnej służby w armii amerykańskiej przez okres 15 miesięcy. Uzyskał on kwalifikacje technika w zakresie konserwacji śmigłowców i został przeniesiony do batalionu wsparcia powietrznego w Katterbach (Niemcy). Jego jednostka była już w tym czasie zaangażowana w działania w Iraku; w konsekwencji dołączył on do bazy Speicher pod Tikritem (Irak).
- 15 Od września 2004 r. do lutego 2005 r. zajmował się przeglądami technicznymi śmigłowców i nie brał bezpośredniego udziału w operacjach wojskowych ani w walkach.
- 16 W lutym 2005 r. jego jednostka powróciła do Niemiec. A.L.Shepherd przedłużył swój kontrakt.
- 17 W dniu 1 kwietnia 2007 r. otrzymał rozkaz ponownego wyjazdu do Iraku. Przed datą wyjazdu z Niemiec opuścił on armię w dniu 11 kwietnia 2007 r., uznawszy, że nie powinien dłużej brać udziału w wojnie w Iraku, którą uważał za bezprawną, oraz w zbrodniach wojennych, które jego zdaniem były tam popełniane. Do sierpnia 2008 r., kiedy to złożył we właściwych organach niemieckich wnioski o udzielenie azylu, przebywał u swego znajomego. Na poparcie swego wniosku zasadniczo podnosił, że z powodu odmowy pełnienia służby wojskowej w Iraku grozi mu ściganie karne oraz że skoro z amerykańskiego punktu widzenia dezercja jest poważnym przestępstwem, wpływa ona na jego życie, narażając na potępienie społeczne we własnym kraju.
- 18 Bundesamt für Migration und Flüchtlinge oddalił wniosek o udzielenie azylu decyzją z dnia 31 marca 2011 r.
- 19 Zainteresowany zwrócił się do sądu odsyłającego o stwierdzenie nieważności tej decyzji i przyznanie mu statusu uchodźcy. Powołał się na przepisy § 3 ust. 1 i 4 AsylVfG w związku z § 60 ust. 1 Aufenthaltsgesetz.
- 20 Zdaniem sądu odsyłającego oprócz kwestii, czy wnioskodawca będzie w przyszłości zagrożony prześladowaniem w swoim państwie pochodzenia, należy w szczególności ustalić, w jakim stopniu członek sił zbrojnych powinien być zaangażowany w operacje wojskowe, aby kary będące konsekwencją dezercji zostały zakwalifikowane jako „akty prześladowania” w rozumieniu art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, jako że zawarte w nim wyrażenie „służby wojskowej [pociągającej za sobą dokonywanie przestępstw lub czynów stanowiących podstawy wykluczenia] określone w art. 12 ust. 2” nie jest jasno zdefiniowane.
- 21 W związku z powyższym Bayerisches Verwaltungsgericht München postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83[...] należy interpretować w ten sposób, że zakresem ochrony są objęte tylko osoby, których konkretny zakres zadań wojskowych obejmuje bezpośredni udział w działaniach bojowych, a więc akcje z bronią, lub które mają prawo do wydawania rozkazów nakazujących takie akcje (alternatywa pierwsza), czy też również inni członkowie sił zbrojnych mogą podlegać ochronie na mocy tego przepisu, jeśli zakres ich zadań wyczerpuje się w logistycznym, technicznym wsparciu oddziału poza właściwymi działaniami bojowymi i ma tylko pośredni wpływ na właściwy przebieg walk (alternatywa druga)?
 - 2) W razie udzielenia odpowiedzi na pytanie pierwsze stosownie do alternatywy drugiej:

Czy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83[...] należy interpretować w ten sposób, że odbywanie służby wojskowej w przypadku (międzynarodowego lub krajowego) konfliktu musi najczęściej lub systematycznie wiązać się z popełnianiem przestępstw lub czynów, o których mowa w art. 12 ust. 2 dyrektywy 2004/83 lub wymagać ich popełniania (alternatywa pierwsza), czy też wystarczy,

jeśli ubiegający się o azyl wykaże, że siły zbrojne, których jest członkiem, popełniły na terenie, na którym zostały użyte, w konkretnych przypadkach przestępstwa, o których mowa w art. 12 ust. 2 wspomnianej dyrektywy, czy to z uwagi na to, że poszczególne rozkazy operacyjne okazały się mieć charakter przestępczy w rozumieniu tego przepisu, czy też z tego względu, że chodziło o ekscesy poszczególnych osób (alternatywa druga)?

- 3) W razie udzielenia odpowiedzi na pytanie drugie stosownie do alternatywy drugiej:

Czy ochrona uchodźców jest przyznawana tylko wtedy, gdy również na przyszłość z wysokim prawdopodobieństwem, ponad wszelkie racjonalne wątpliwości, należy liczyć się z tym, że dojdzie do naruszeń międzynarodowego prawa humanitarnego, czy też wystarczy, jeśli ubiegający się o azyl określi fakty, w świetle których w konkretnym konflikcie (bezwzględnie lub prawdopodobnie) dochodzi do takich przestępstw i w związku z tym nie można wykluczyć możliwości, że mógłby on zostać w nie uwikłany?

- 4) Czy nietolerowanie lub karanie naruszeń międzynarodowego prawa humanitarnego przez sądy wojskowe wyłącza ochronę uchodźców określoną w art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83[...], czy też fakt ten nie ma żadnego znaczenia?

Czy w ogóle musi dojść do ukarania przez Międzynarodowy Trybunał Karny?

- 5) Czy okoliczność, że użycie oddziałów lub statut okupacyjny są sankcjonowane przez wspólnotę międzynarodową lub mają oparcie w mandacie Rady Bezpieczeństwa ONZ wyłącza ochronę uchodźców?

- 6) Czy dla przyznania ochrony uchodźców na podstawie art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83[...] konieczne jest, aby ubiegający się o azyl mógł zostać skazany w ramach wykonywania swoich obowiązków służbowych na podstawie statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego (alternatywa pierwsza), czy też ochrona uchodźców jest przyznawana już wtedy, gdy próg ten nie jest osiągnięty, a więc ubiegający się o azyl nie musi obawiać się ścigania karnego, jednakowoż nie może pogodzić odbywania służby wojskowej ze swoim sumieniem (alternatywa druga)?

- 7) W razie udzielenia odpowiedzi na pytanie szóste stosownie do alternatywy drugiej:

Czy okoliczność, że ubiegający się o azyl nie skorzystał z możliwości poddania się zwykłej procedurze [odmowy działania sprzecznego z własnym sumieniem], mimo że miałby ku temu okazję, wyłącza ochronę uchodźców na podstawie ww. przepisów, czy też ochrona uchodźców jest możliwa również wtedy, gdy chodzi o aktualną decyzję podjętą zgodnie z własnym sumieniem?

- 8) Czy [wydalenie z zawodowej służby wojskowej], wymierzenie kary pozbawienia wolności i wiążące się z tym społeczne potępienie i szykanowanie stanowią akt prześladowania w rozumieniu art. 9 ust. 2 lit. b) lub c) dyrektywy 2004/83[...]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

- 22 Po pierwsze, należy przypomnieć, że z motywów 3, 16 i 17 dyrektywy 2004/83 wynika, że konwencja genewska stanowi fundamenty międzynarodowego systemu prawnego ochrony uchodźców oraz że przepisy tej dyrektywy odnoszące się do warunków nadania statusu uchodźcy oraz zakresu

przyznawanej ochrony zostały ustanowione jako wytyczne dla właściwych organów państw członkowskich przy stosowaniu tej konwencji w oparciu o wspólne pojęcia i kryteria (wyrok X i in., od C-199/12 do C-201/12, EU:C:2013:720, pkt 39 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 23 Wykładni przepisów dyrektywy 2004/83 należy zatem dokonywać w świetle jej ogólnej systematyki i celu, z poszanowaniem konwencji genewskiej i innych odpowiednich traktatów, o których mowa w art. 78 ust. 1 TFUE. Wykładnia ta powinna również, jak wynika z motywu 10 tej dyrektywy, uwzględniać prawa uznane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (wyrok X i in., EU:C:2013:720, pkt 40).
- 24 Po drugie, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 2 lit. c) dyrektywy 2004/83 uchodzącą jest między innymi obywatel państwa trzeciego, który przebywa poza krajem, którego jest obywatelem, ponieważ żywi „uzasadnioną obawę przed prześladowaniem” z powodów swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do szczególnej grupy społecznej i nie może bądź „ze względu na taką obawę” nie chce skorzystać z „ochrony” tego państwa. Dany obywatel musi zatem, ze względu na okoliczności panujące w jego państwie pochodzenia, żywić uzasadnioną obawę przed prześladowaniem swojej osoby z przynajmniej jednego z pięciu powodów wymienionych w tej dyrektywie i w konwencji genewskiej (wyrok Salahadin Abdulla i in., C-175/08, C-176/08, C-178/08 i C-179/08, EU:C:2010:105 pkt 56, 57).
- 25 Po trzecie, należy podkreślić, że art. 9 dyrektywy 2004/83 definiuje elementy, które pozwalają na uznanie określonych działań za prześladowanie w rozumieniu art. 1 sekcja A konwencji genewskiej. W tym zakresie art. 9 ust. 1 lit. a) dyrektywy precyzuje, że chodzi o czyny wystarczająco poważne ze względu na swój charakter lub powtarzalność, by stanowić poważne naruszenie podstawowych praw człowieka, w szczególności praw nienaruszalnych, od których żadnego odstępstwa nie dopuszcza art. 15 ust. 2 europejskiej Konwencji praw człowieka i podstawowych wolności. Ponadto art. 9 ust. 1 lit. b) dyrektywy wskazuje, że za prześladowanie należy uznać również kumulację różnych działań, w tym takich naruszeń praw człowieka, które są wystarczająco poważne ze względu na oddziaływanie na jednostkę w podobny sposób, jak zostało to określone w art. 9 ust. 1 lit. a) tej samej dyrektywy. Z powyższych przepisów wynika, że aby naruszenie praw podstawowych stanowiło prześladowanie w rozumieniu art. 1 sekcja A konwencji genewskiej, musi ono charakteryzować się określonym poziomem powagi (wyrok X i in., EU:C:2013:720, pkt 51–53).
- 26 Po czwarte, należy wskazać, że na podstawie art. 4 ust. 3 lit. a), b) i c) dyrektywy 2004/83 przy dokonywaniu indywidualnej oceny wniosku o udzielenie międzynarodowej ochrony należy brać pod uwagę wszystkie odpowiednie fakty odnoszące się do państwa pochodzenia w czasie rozpoznawania wniosku, odpowiednie oświadczenia i dokumentację przedstawione przez wnioskodawcę, jak również jego indywidualną sytuację i uwarunkowania osobiste.
- 27 To właśnie w świetle tych uwag należy dokonać wykładni przepisów art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, do którego odnosi się sąd odsyłający w pierwszych siedmiu pytaniach, a także przepisów art. 9 ust. 2 lit. b) i c), do których sąd ten odnosi się w pytaniu ósmym.
- 28 W tym kontekście należy również przypomnieć, że zgodnie z art. 9 ust. 2 dyrektywy 2004/83 „[a]kty prześladowania określone w ust. 1 mogą między innymi przybierać formę: [...] b) środków prawnych, administracyjnych, policyjnych i/lub [sądowych], które same w sobie są dyskryminujące lub które są stosowane w sposób dyskryminujący; c) [ścigania] lub kar, które mają charakter nieproporcjonalny lub dyskryminujący; [...] e) [ścigania] lub kar za odmowę odbywania służby wojskowej w przypadku konfliktu, [jeżeli odbycie służby wojskowej pociągałoby za sobą dokonywanie przestępstw lub czynów stanowiących podstawy wykluczenia] określone w art. 12 ust. 2”.
- 29 Ponadto jeżeli chodzi o art. 12 ust. 2 dyrektywy 2004/83, to – jak słusznie zauważyła rzecznik generalna w pkt 39–43 opinii, dla niniejszej sprawy znaczenie ma jedynie odwołanie się w lit. a) tego ustępu do „zbrodni wojennych”.

W przedmiocie pytań od pierwszego do siódmego

- 30 Stawiając te pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy przepisy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że niektóre okoliczności, dotyczące w szczególności charakteru zadań wykonywanych przez danego żołnierza, charakteru wyrażanej przez niego, jak twierdzi, odmowy, charakteru rozpatrywanego konfliktu oraz charakteru zbrodni, jakie ma on za sobą pociągać, mają decydujący wpływ na ocenę, jakiej powinny dokonać organy krajowe w celu ustalenia, czy sytuacja taka jak ta, której dotyczy postępowanie główne, wchodzi w zakres zastosowania tych przepisów.
- 31 Przed przeprowadzeniem w ten sposób oceny takich okoliczności należy wskazać, po pierwsze, że poza sporem w postępowaniu głównym jest, iż obywatel, który złożył wniosek o przyznanie statusu uchodźcy, jest w swoim państwie pochodzenia narażony na ściganie i ukaranie za odmowę pełnienia służby w czasie konfliktu. W konsekwencji – co zresztą wynika z postanowienia odsyłającego – przedłożone Trybunałowi pytania dotyczą nie powodów prześladowania, o których mowa w art. 10 dyrektywy 2004/83, lecz wyłącznie okoliczności, których zaistnienie jest wymagane, by to ściganie i te kary mogły zostać zakwalifikowane jako „akty prześladowania” wymienione w art. 9 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy.
- 32 Po drugie, należy przypomnieć, że celem dyrektywy 2004/83, jak wynika w szczególności z jej motywów 1–6, jest zidentyfikowanie osób, które – zmuszone okolicznościami – rzeczywiście i w sposób uprawniony potrzebują międzynarodowej ochrony w Unii. Kontekst tej dyrektywy jest zasadniczo humanitarny (zob. podobnie wyrok B i D, C-57/09 i C-101/09, EU:C:2010:661, pkt 93).
- 33 W takim kontekście należy stwierdzić, że przepisy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, w zakresie, w jakim dotyczą odmowy pełnienia służby wojskowej w sytuacji konfliktu, jeżeli służba ta pociągałaby za sobą popełnianie zbrodni wojennych, nie zawierają żadnego ograniczenia w odniesieniu do osób, które miałyby pełnić taką służbę. Należy zatem przyjąć, że nie było zamiarem prawodawcy Unii, gdy ustanawiał te przepisy, ograniczenie ich dobrodziejstwa do określonych członków personelu pełniących taką służbę, stosownie do, w szczególności, ich stopnia w hierarchii wojskowej, okoliczności, w jakich zostali zwerbowani, czy też rodzaju wykonywanych zadań. Jak wskazała rzeczniczka generalna w pkt 32 opinii, przepisy te obejmują wszystkich członków personelu wojskowego, w konsekwencji również członków personelu logistycznego lub pomocniczego.
- 34 Jednak w świetle celu dyrektywy 2004/83, przypomnianym w pkt 32 powyżej, a polegającym na zidentyfikowaniu osób, które – zmuszone okolicznościami – rzeczywiście i w sposób uprawniony potrzebują międzynarodowej ochrony w Unii, status członka personelu wojskowego jest przesłanką konieczną, lecz niewystarczającą, by móc korzystać z ochrony wynikającej z przepisów art. 9 ust. 2 lit. e) tej dyrektywy.
- 35 Jeżeli chodzi, po pierwsze, o przesłanki stosowania art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, to należy w pierwszej kolejności przypomnieć, że przepis ten dotyczy sytuacji konfliktu. Wynika stąd, że poza takim konfliktem wszelka odmowa pełnienia służby wojskowej, niezależnie od powodu, nie może wchodzić w zakres zastosowania rzeczzonego przepisu. Okoliczności, o których ocenę znaczenia dla zakresu tego zakresu stosowania zwrócono się Trybunałowi, powinny więc pozostawać w bezpośrednim związku z określonym konfliktem
- 36 W drugiej kolejności – z samego brzmienia art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83 wynika, że to służba wojskowa sama w sobie ma pociągać za sobą popełnianie zbrodni wojennych. Przepis ten dotyczy nie tylko sytuacji, która doprowadziłaby wnioskodawcę osobiście do popełnienia takich zbrodni.
- 37 Wynika stąd, że zamiarem prawodawcy Unii było, by uwzględniany był obiektywnie ogólny kontekst pełnienia służby. W konsekwencji nie są co do zasady wyłączone sytuacje, w których wnioskodawca miałby uczestniczyć w popełnianiu takich zbrodni jedynie pośrednio, między innymi dlatego, że nie

wchodzilby w skład oddziałów bojowych, lecz zostałyby przydzielony do jednostki logistycznej lub pomocniczej. W konsekwencji okoliczność, że ze względu na jedynie pośredni charakter tego uczestnictwa zainteresowany nie mógłby osobiście podlegać ściganiu zgodnie z kryteriami prawa karnego, a w szczególności stosowanymi przez Międzynarodowy Trybunał Karny, nie może być podniesiona przeciwko ochronie wynikającej z art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83.

- 38 Jednakże nawet jeśli dobrodziejstwo międzynarodowej ochrony nie jest zastrzeżone dla tych, którzy mogliby osobiście znaleźć się w sytuacji, gdy musieliby popełniać czyny kwalifikowane jako zbrodnie wojenne, w szczególności członków oddziałów bojowych, to ochrona ta może obejmować tylko takie inne osoby, które poprzez wykonywanie swoich zadań mogłyby zostać doprowadzone, w sposób wystarczająco bezpośredni i z racjonalnym prawdopodobieństwem, do uczestniczenia w takich czynach
- 39 W trzeciej kolejności należy zauważyć, że art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83 ma na celu ochronę wnioskodawcy, który sprzeciwia się pełnieniu służby wojskowej, ponieważ nie chce ryzykować popełniania w przyszłości czynów tego rodzaju co te, o których mowa w art. 12 ust. 2 tej dyrektywy. Zainteresowany może więc opierać się jedynie na prawdopodobieństwie zaistnienia takich czynów. Wynika stąd, że tych przepisów rzeczony dyrektywy nie można interpretować w ten sposób, że obejmują one wyłącznie sytuacje, w których zostało wykazane, iż jednostka, której podlega wnioskodawca, już dopuściła się zbrodni wojennych. Tym bardziej nie można wymagać, by czyny tej jednostki zostały już osądzone przez Międzynarodowy Trybunał Karny, nawet przy założeniu posiadania przez niego właściwości w danej sprawie.
- 40 W czwartej i ostatniej kolejności wskazać trzeba, że o ile w ramach oceny faktów, której przeprowadzanie zgodnie z art. 4 ust. 3 dyrektywy 2004/83 należy wyłącznie do organów krajowych pod kontrolą sądu, dla celów zakwalifikowania sytuacji określonej służby niektóre wydarzenia, takie jak zachowanie w przeszłości jednostki, której podlega wnioskodawca, lub wyroki skazujące wydane wobec członków tej jednostki mogą stanowić jedną z poszlak uprawdopodobniających popełnienie przez nią kolejnych zbrodni wojennych, o tyle nie mogą one same w sobie stanowić automatycznie dowodu – w chwili odmowy przez osobę ubiegającą się o status uchodźcy pełnienia służby wojskowej – prawdopodobieństwa popełnienia takich zbrodni. W takich okolicznościach ocena dokonywana przez organy krajowe może opierać się wyłącznie na łańcuchu poszlak, który jako jedyny może doprowadzić, w świetle ogółu okoliczności danej sprawy, do wykazania, że sytuacja tej służby uprawdopodobnia popełnianie takich zbrodni.
- 41 Co się tyczy, po drugie, znaczenia, jakie należy przypisywać okoliczności, że dane państwo karze zbrodnie wojenne, lub okoliczności, że interwencja zbrojna została rozpoczęta na podstawie mandatu Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych lub na podstawie zgody wspólnoty międzynarodowej, to należy z jednej strony wskazać, że interwencja zbrojna przeprowadzana na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa co do zasady daje wszelkie gwarancje, iż zbrodnie wojenne nie będą przy tej sposobności popełniane, oraz że tak samo rzecz się przedstawia, co do zasady, w przypadku operacji prowadzonej na podstawie zgody międzynarodowej. W takich okolicznościach nawet jeżeli nie nigdy można wykluczyć, że w ramach operacji wojennych dojdzie do popełniania czynów sprzecznych z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych, to okoliczność, że interwencja zbrojna odbywa się w takich ramach, powinna zostać wzięta pod uwagę.
- 42 Z drugiej strony należy wskazać, że zgodnie z art. 4 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2004/83 takie znaczenie należy również przypisywać okoliczności, że państwo lub państwa prowadzące operacje karzą zbrodnie wojenne. Istnienie w porządku prawnym tych państw ustawodawstwa penalizującego zbrodnie wojenne oraz sądów zapewniających ich skuteczne karanie może czynić mało prawdopodobną tezę, zgodnie z którą żołnierz jednego z tych państw mógłby popełnić takie zbrodnie, i w żadnym wypadku nie może to zostać zignorowane.

- 43 Wynika stąd, że w takich okolicznościach osoba, która stara się o uzyskanie statusu uchodźcy na podstawie art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, powinna wykazać z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że jednostka, której podlega, wykonuje lub wykonywała w przeszłości przydzielone jej zadania w takich warunkach, że dopuszczenie się działań o takim charakterze jak działania objęte tym przepisem jest wysoce prawdopodobne.
- 44 Po trzecie, skoro akty prześladowania, na które powołuje się osoba ubiegająca się o przyznanie statusu uchodźcy, powinny – zgodnie z przepisami dyrektywy 2004/83 – wynikać z odmowy pełnienia przez nią służby, to odmowa ta powinna stanowić jedyny środek umożliwiający tej osobie uniknięcie udziału w popełnianiu podnoszonych zbrodni wojennych. Należy w tej kwestii zauważyć, że ocena, którą przeprowadzą organy krajowe, powinna, zgodnie z art. 4 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2004/83, uwzględniać fakt, że w niniejszej sprawie wnioskodawca nie tylko ochotniczo zaciągnął się do sił zbrojnych w czasie, gdy były one już zaangażowane w konflikt w Iraku, ale ponadto przedłużył swoją służbę w tych siłach już po pierwszym pobycie z nimi w tym państwie.
- 45 Wynika stąd, że okoliczność, na którą powołał się sąd odsyłający w pytaniu siódmym, a mianowicie fakt, że wnioskodawca nie skorzystał z procedury mającej na celu uzyskanie statusu osoby odmawiającej działania sprzecznego z własnym sumieniem, wyklucza wszelką ochronę na mocy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, chyba że rzeczony wnioskodawca udowodni, że w konkretnej sytuacji żadna tego typu procedura nie była dla niego dostępna.
- 46 W świetle ogółu powyższych rozważań na pytania od pierwszego do siódmego należy odpowiedzieć w ten sposób, że przepisy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83 powinny być interpretowane następująco:
- obejmują one wszystkich członków personelu wojskowego, w konsekwencji również członków personelu logistycznego lub pomocniczego;
 - obejmują one sytuację, w której odbywana służba wojskowa sama w sobie pociągałaby za sobą, w określonym konflikcie, popełnianie zbrodni wojennych, w tym sytuacji, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie statusu uchodźcy uczestniczyłaby jedynie pośrednio w popełnianiu takich zbrodni, jeżeli poprzez wykonywanie swoich zadań dostarczałaby, z racjonalnym prawdopodobieństwem, niezbędnego wsparcia w ich przygotowywaniu lub dokonywaniu;
 - obejmują one nie tylko sytuację, w których zostało wykazane, że zbrodnie wojenne już zostały popełnione lub mogą podlegać osądowi Międzynarodowego Trybunału Karnego, ale także sytuację, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie statusu uchodźcy jest w stanie wykazać, że popełnienie takich zbrodni jest wysoce prawdopodobne;
 - ocena faktów dla celów zakwalifikowania sytuacji określonej służby, której przeprowadzanie należy wyłącznie do organów krajowych pod kontrolą sądu, powinna opierać się na łańcuchu poszlak mogącym doprowadzić, w świetle ogółu okoliczności danej sprawy, w szczególności związanych z odpowiednimi faktami dotyczącymi państwa pochodzenia w czasie rozpoznawania wniosku, jak również z indywidualną sytuacją i uwarunkowaniami osobistymi wnioskodawcy, do wykazania, że sytuacja tej służby uprawdopodobnia popełnianie podnoszonych zbrodni wojennych;
 - okoliczności, że interwencja wojskowa została rozpoczęta na podstawie mandatu Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych lub na podstawie zgody wspólnoty międzynarodowej oraz że państwo lub państwa prowadzące operacje karzą zbrodnie wojenne powinny być brane pod uwagę w trakcie oceny, której przeprowadzenie należy do organów krajowych; oraz

— odmowa pełnienia służby wojskowej powinna stanowić jedyny środek umożliwiający osobie ubiegającej się o przyznanie statusu uchodźcy uniknięcie udziału w podnoszonych zbrodniach wojennych, a w konsekwencji jeżeli osoba ta nie skorzystała z procedury mającej na celu uzyskanie statusu osoby odmawiającej działania sprzecznego z własnym sumieniem, to taka okoliczność wyklucza wszelką ochronę na mocy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, chyba że osoba ta udowodni, że żadna procedura tego rodzaju nie była dostępna w jej konkretnej sytuacji.

W przedmiocie pytania ósmego

- 47 Poprzez pytanie ósme sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy przepisy art. 9 ust. 2 lit. b) i c) dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że do aktów prześladowania, o których w nich mowa, powinny zostać zaliczone środki, na które naraża się żołnierz z powodu odmowy pełnienia służby wojskowej, takie jak wymierzenie kary pozbawienia wolności, wydalenie z zawodowej służby wojskowej, jak również wiążące się z tym społeczne potępienie i szykanowanie.
- 48 W świetle rozważań przytoczonych przez sąd odsyłający na poparcie wcześniejszych pytań należy przyjąć, że sąd ten wiąże niniejsze pytanie jedynie z sytuacją, gdyby organy krajowe badające wniosek skarżącego w postępowaniu głównym uznały, że nie zostało wykazane, by służba, której pełnienia skarżący odmówił, miała pociągać za sobą popełnianie zbrodni wojennych.
- 49 W tych okolicznościach należy przede wszystkim wskazać, że przepisy art. 9 ust. 2 lit. b) i c) dyrektywy 2004/83 obejmują akty władz publicznych, których dyskryminujący lub nieproporcjonalny charakter powinien, zgodnie z art. 9 ust. 1 i jak przypomniano w pkt 25 niniejszego wyroku, osiągnąć pewien stopień powagi, by móc uznać, że oznacza on naruszenie praw podstawowych stanowiące prześladowanie w rozumieniu art. 1 sekcja A konwencji genewskiej.
- 50 Jak wskazała rzecznik generalna w pkt 80 opinii, ustalenie, czy ściganie i kara, na które naraża się skarżący w postępowaniu głównym w swoim państwie pochodzenia z powodu odmowy pełnienia służby wojskowej, mają charakter nieproporcjonalny, wymaga wcześniejszego sprawdzenia, czy takie akty wykraczają poza to, co jest niezbędne do wykonywania przez zainteresowane państwo jego uzasadnionego prawa do utrzymywania sił zbrojnych.
- 51 Nawet jeżeli ocena tej konieczności wymaga uwzględnienia elementów różnorodnej natury, w szczególności politycznej i strategicznej, które legitymizują to prawo i warunki jego wykonywania, to nic w aktach przedłożonych Trybunałowi nie pozwala na przyjęcie, by w kontekście niniejszej sprawy takie prawo należało zakwestionować, ani na przyjęcie, że jego wykonywanie nie uzasadnia nakładania na żołnierzy zamierzających uchylić się od służby sankcji karnych lub orzeczenia w takim przypadku ich wydalenia ze służby.
- 52 O ile ze wskazówek udzielonych przez sąd odsyłający wynika, że skarżącemu w postępowaniu głównym grozi za dezercję kara pozbawienia wolności w wymiarze od 100 dni do 15 miesięcy, a nawet mogąca sięgnąć 5 lat, o tyle nic w aktach przedłożonych Trybunałowi nie pozwala na przyjęcie, że takie środki w sposób oczywisty wykraczają poza to, co jest niezbędne do wykonywania przez zainteresowane państwo jego uzasadnionego prawa do utrzymywania sił zbrojnych.
- 53 Organy krajowe powinny jednak w tej kwestii przeprowadzić analizę wszystkich odpowiednich faktów odnoszących się do państwa, z którego pochodzi osoba ubiegająca się o status uchodźcy, w tym – co przewiduje art. 4 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2004/81 – ustaw i rozporządzeń tego państwa oraz sposobów, w jaki są one wykonywane.
- 54 Następnie jeżeli chodzi o kontrolę dyskryminującego charakteru rozpatrywanych aktów, to zakłada ona sprawdzenie, w świetle celów ustawodawstwa z zakresu uzasadnionego prawa do utrzymywania sił zbrojnych, czy sytuacja żołnierzy odmawiających pełnienia służby może być porównana z sytuacją

innych osób, a to w celu ustalenia, czy kary wymierzone tym żołnierzom mogą mieć charakter oczywiście dyskryminujący. Tymczasem informacje z akt przedłożonych Trybunałowi nie pozwalają na przyjęcie, by w niniejszej sprawie istniała taka porównywalna sytuacja. W każdym wypadku organy krajowe powinny to sprawdzić.

- 55 Wreszcie „wiązące się z tym społeczne potępienie i szykanowanie”, o których mowa w pytaniu sądu odsyłającego, okazują się jedynie konsekwencjami środków, ścigania lub kar, o których mowa w art. 9 ust. 2 lit. b) i c) dyrektywy 2004/83, a zatem same w sobie nie mogą być postrzegane jako środki, ścigania lub kary.
- 56 W świetle powyższych rozważań na pytanie ósme należy udzielić następującej odpowiedzi: przepisy art. 9 ust. 2 lit. b) i c) dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym nie wydaje się, by środki grożące żołnierzowi z powodu odmowy pełnienia służby, takie jak skazanie na karę pozbawienia wolności lub wydalenie ze służby, mogły zostać uznane, w świetle wykonywania przez zainteresowane państwo jego uzasadnionego prawa do utrzymywania sił zbrojnych, za do tego stopnia nieproporcjonalne lub dyskryminujące, by zaliczyć je do aktów prześladowania, o których mowa w tych przepisach. Dokonanie stosownych ustaleń należy jednak do organów krajowych.

W przedmiocie kosztów

- 57 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Przepisy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osób, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony, należy interpretować w ten sposób, że:**
- obejmują one wszystkich członków personelu wojskowego, w konsekwencji również członków personelu logistycznego lub pomocniczego;
 - obejmują one sytuację, w której odbywana służba wojskowa sama w sobie pociągałaby za sobą, w określonym konflikcie, popełnianie zbrodni wojennych, w tym sytuacji, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie statusu uchodźcy uczestniczyłaby jedynie pośrednio w popełnianiu takich zbrodni, jeżeli poprzez wykonywanie swoich zadań dostarczałaby, z racjonalnym prawdopodobieństwem, niezbędnego wsparcia w ich przygotowywaniu lub dokonywaniu;
 - obejmują one nie tylko sytuacje, w których zostało wykazane, że zbrodnie wojenne już zostały popełnione lub mogą podlegać osądowi Międzynarodowego Trybunału Karnego, ale także sytuacje, gdy osoba ubiegająca się o przyznanie statusu uchodźcy jest w stanie wykazać, że popełnienie takich zbrodni jest wysoce prawdopodobne;
 - ocena faktów dla celów zakwalifikowania sytuacji określonej służby, której przeprowadzanie należy wyłącznie do organów krajowych pod kontrolą sądu, powinna opierać się na łańcuchu poszlak mogącym doprowadzić, w świetle ogółu okoliczności danej sprawy, w szczególności związanych z odpowiednimi faktami dotyczącymi państwa

pochodzenia w czasie rozpoznawania wniosku, jak również z indywidualną sytuacją i uwarunkowaniami osobistymi wnioskodawcy, do wykazania, że sytuacja tej służby uprawdopodobnia popełnianie podnoszonych zbrodni wojennych;

- okoliczności, że interwencja wojskowa została rozpoczęta na podstawie mandatu Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych lub na podstawie zgody wspólnoty międzynarodowej oraz że państwo lub państwa prowadzące operacje karzą zbrodnie wojenne, powinny być brane pod uwagę w trakcie oceny, której przeprowadzenie należy do organów krajowych; oraz
 - odmowa pełnienia służby wojskowej powinna stanowić jedyny środek umożliwiający osobie ubiegającej się o przyznanie statusu uchodźcy uniknięcie udziału w podnoszonych zbrodniach wojennych, a w konsekwencji jeżeli osoba ta nie skorzystała z procedury mającej na celu uzyskanie statusu osoby odmawiającej działania sprzecznego z własnym sumieniem, to taka okoliczność wyklucza wszelką ochronę na mocy art. 9 ust. 2 lit. e) dyrektywy 2004/83, chyba że osoba ta udowodni, że żadna procedura tego rodzaju nie była dostępna w jej konkretnej sytuacji.
- 2) Przepisy art. 9 ust. 2 lit. b) i c) dyrektywy 2004/83 należy interpretować w ten sposób, że w okolicznościach takich jak w postępowaniu głównym nie wydaje się, by środki grożące żołnierzowi z powodu odmowy pełnienia służby, takie jak skazanie na karę pozbawienia wolności lub wydalenie ze służby, mogły zostać uznane, w świetle wykonywania przez zainteresowane państwo jego uzasadnionego prawa do utrzymywania sił zbrojnych, za do tego stopnia nieproporcjonalne lub dyskryminujące, by zaliczyć je do aktów prześladowania, o których mowa w tych przepisach. Dokonanie stosownych ustaleń należy jednak do organów krajowych.

Podpisy